

**Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen
mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden
sosiaalihuoltolain mukaisten kotiin
annettavien palveluiden ja asumispalveluiden
myöntämisen perusteet 1.11.2025 alkaen**

**Tulevaisuuslautakunta
21.5.2025 § 45,
Tulevaisuuslautakunta
9.10.2025 § ?**

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Palveluiden hakeminen ja palvelutarpeen arviointi sekä viranhaltijapäätös	4
3.1 Ohjaajapalvelut	6
3.2 Asumiskuntoutus	7
3.3 Tilapäinen asuminen	8
3.4 Lyhytaikainen asuminen	8
3.5 Tuettu asuminen	9
3.6 Ympäri vuorokautinen palveluasuminen	12
4. Asiakasmaksut	15
5. Järjestämistavat	16

1 Johdanto

Mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden sosiaalihuoltolain mukaisten kotiin annettavien palveluiden ja asumispalveluiden myöntämisen perusteet sisältää tiedot palvelusta, järjestämistavasta, asiakasryhmästä ja palvelun myöntämisen edellytyksistä. Myöntämisen perusteet tulevat voimaan 1.11.2025 ja ovat voimassa toistaiseksi.

Ohjaajapalvelu ja asumiskuntoutus ovat sosiaalihuoltolain (1301/2014) 17 § mukaista sosiaalityön ja sosiaalihojauksen keinoin annettavaa tehostettua ja tavoitteellista tukea sosiaalisen toimintakyvyn ja elämänhallinnan parantamiseksi tai ylläpitämiseksi, syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi sekä osallisuuden edistämiseksi. Sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaan asumispalveluja ovat 21 § tilapäinen asuminen, 21 a § tuettu asuminen, 21 b § yhteisöllinen asuminen ja 21 c § ympärivuorokautinen palveluasuminen.

Pohteella palveluiden myöntämisen perusteet koskevat seuraavia sosiaalihuoltolain mukaisia mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden kotiin annettavia asumisen tuen palveluita sekä asumispalveluita: ohjaajapalvelut, asumiskuntoutus, tilapäinen asuminen, lyhytaikainen asuminen, tuettu asuminen, tuettu asuminen tuntiperusteisesti, tuettu asuminen vuorokausiperusteisesti, tuettu asuminen ryhmämuotoisesti, tuettu asuminen aktiivisesti päihteitä käyttäville asiakkaille, ympärivuorokautinen palveluasuminen, ympärivuorokautinen palveluasuminen yli 65-vuotiaille (mitoitus vähintään lainsäädännön mukainen), vaativa ympärivuorokautinen palveluasuminen, ympärivuorokautinen palveluasuminen aktiivisesti päihteitä käyttäville asiakkaille. Palveluita järjestetään omansa toimintana sekä ostopalveluna.

Mielenterveys- ja päihdepalveluissa asumispalveluja järjestetään asiakkaille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat apua tai tukea asumisessa tai asumisensa järjestämisessä. Kotiin annettavat palvelut ovat ensisijaisia suhteessa palveluihin, jotka edellyttävät muuttamista ja sisältävät sekä asumisen että palvelut. Tilapäistä asumista järjestetään asiakkaille, jotka tarvitsevat lyhytaikaista säännöllistä tai kiireellistä apua. Asumispalveluja myönnetään asiakkaalle hänen yksilöllisten tuen tarpeidensa mukaisen ajan. Siten asumispalvelujaksojen kesto perustuu sosiaalihuollon ammattihenkilön yhdessä asiakkaan kanssa tekemäänsä arvioon asiakkaan tuen tarpeisiin vastaavista palveluista. Tavoitteena on asiakkaan kuntoutuminen ja siirtyminen asumispalveluissa kohti kevyempiä kotiin annettavia palveluita ja itsenäiseen asumiseen.

Sosiaalihuoltolain 21 b §:n yhteisöllisellä asumisella tarkoitetaan hyvinvointialueen järjestämää asumista esteettömässä ja turvallisessa asumisyksikössä, jossa asiakkaan hallinnassa on hänen tarpeitaan vastaava asunto ja jossa asiakkaille on tarjolla sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa. Yhteisöllistä asumista järjestetään asiakkaalle, joka tarvitsee sitä sillä perusteella, että hänen toimintakykynsä on alentunut ja hoidon ja huolenpidon tarpeensa kohonnut korkean iän, sairauden, vamman tai muun vastaavaan syyn vuoksi. Myöntämisen perusteet yhteisölliseen asumiseen on päätetty Tulevaisuuslautakunnassa 6.9.2023 § 84.

2 Palveluiden hakeminen ja palvelutarpeen arviointi sekä viranhaltijapäätös

Palvelua tarvitseva asiakas hakee palvelua hyvinvointialueelta. Hakemus voidaan tehdä kirjallisesti tai suullisesti. Palvelun myöntäminen asiakkaalle edellyttää palvelutarpeen arvioinnin tekemisen.

Palvelutarpeen arvioinnista vastaa palvelutarpeen arvioimisen kannalta tarkoituksenmukainen sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) 3 §:ssä tarkoitettu sosiaalihuollon ammattihenkilö, jollei muualla laissa toisin säädetä. Erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden palvelutarpeen arvioinnin tekemisestä vastaa virkasuhteessa oleva sosiaalityöntekijä. Arviointi tehdään sosiaalihuoltolain 36–37 §:n mukaisesti asiakkaan elämäntilanteen edellyttämässä laajuudessa yhteistyössä asiakkaan ja tarvittaessa hänen omaisensa ja läheisensä sekä muiden toimijoiden kanssa. Arviointia tehtäessä asiakkaalle selvitetään asiakkaan yleis- ja erityislainsäädäntöön perustuvat oikeudet ja velvollisuudet, sekä erilaiset vaihtoehdot palvelujen toteuttamisessa ja niiden vaikutukset samoin kuin muut seikat, joilla on merkitystä hänen asiassaan. Selvitys on annettava siten, että asiakas riittävästi ymmärtää sen sisällön ja merkityksen.

Palvelutarpeen arviointia tehtäessä on kunnioitettava asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja otettava huomioon asiakkaan toiveet, mielipiteet ja yksilölliset tarpeet. Erityistä huomiota on kiinnitettävä erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden itsemääräämisoikeuden kunnioittamiseen. Ikääntyneen väestön palvelutarpeen selvitystä tehtäessä on lisäksi noudatettava, mitä vanhuspalvelulaissa säädetään.

Palvelutarpeen selvittämisen perusteella arvioidaan, onko asiakkaalla tuen tarvetta. Jos asiakas tarvitsee tukea, arvioidaan, onko tuen tarve luonteeltaan tilapäistä, toistuvaa tai pitkäaikaista.

Palvelutarpeen arviointi sisältää:

- 1) yhteenvedon asiakkaan tilanteesta sekä sosiaalipalvelujen ja erityisen tuen tarpeesta;
- 2) sosiaalihuollon ammattihenkilön johtopäätökset asiakkuuden edellytyksistä;
- 3) asiakkaan mielipiteen ja näkemyksen palvelutarpeestaan, ellei palvelutarpeen arvioimiseen yhteistyössä asiakkaan kanssa ole ilmeistä estettä;
- 4) asiakkaan ja sosiaalihuollon ammattihenkilön arvion 42 §:n mukaisen omatyöntekijän tarpeesta.

Asumispalvelun ostopalvelupäätöksien osalta asiakkaan oma sosiaalityöntekijä/-tai ohjaaja konsultoi asiakasohjaustyöryhmää ja/tai vastuuyksikköpäällikköä toimialueen ohjeistuksen mukaisesti. Asiakkaalle myönnetystä palvelusta viranhaltija tekee viranhaltijapäätöksen ilman aiheetonta viivytystä, joka annetaan asiakkaalle. Kielteinen palvelupäätös tehdään silloin, kun palvelun myöntämisen perusteet eivät täyty. Asiakkaalle tehdään uusi palvelupäätös, mikäli hänen palveluntarpeensa muuttuu.

Ostopalvelussa viranhaltija valitsee asiakkaan tarpeisiin soveltuvan palveluntuottajan ja sopii palveluntuottajan kanssa asiakkaan palvelun toteuttamisesta palvelutarpeen mukaisesti. Kilpailutettujen palveluiden osalta tilaus tehdään Effectorin kautta.

Sosiaalihuoltolain 41 § mukaan palvelutarpeen arvioimiseksi, päätösten tekemiseksi ja sosiaalihuollon toteuttamiseksi toimenpiteestä vastaavan sosiaalihuollon viranomaisen on huolehdittava siitä, että käytettävissä on henkilön yksilöllisiin tarpeisiin nähden riittävästi asiantuntemusta ja osaamista. Jos henkilön tarpeiden arviointi ja niihin vastaaminen edellyttävät sosiaalitoimen tai muiden viranomaisten palveluja tai tukitoimia, on näiden tahojen osallistuttava toimenpiteestä vastaavan työntekijän pyynnöstä henkilön palvelutarpeen arvioinnin tekemiseen ja asiakassuunnitelman laatimiseen. Sosiaalihuoltoa toteutetaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa siten, että sosiaalihuollon ja tarvittaessa muiden hallinnonalojen palvelut muodostavat asiakkaan edun mukaisen kokonaisuuden.

3 Palveluiden sisältö ja myöntämisen perustee

3.1 Ohjaajapalvelut

Sosiaalihuoltolain 17 § mukaista ohjaajapalvelua myönnetään mielenterveys- ja päihdeasiakkaille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat hyvinvointialueen apua tai tukea itsenäisessä asumisessa tai asumiseen siirtymisessä sekä oman elämän hallinnassa. Asiakkaat voivat olla asunnottomuusuhan alla tai syrjäytymisvaarassa. Palvelu on asiakkaalle vapaaehtoista, joten asiakkaan motivaatio ottaa vastaan ohjausta korostuu asiakastyön onnistumisessa. Ohjaajapalvelua myönnettäessä arvioidaan asiakkaan sosiaalihuoltolainmukaisen kotihoidon ja tukipalveluiden tarve, esimerkiksi siivouspalvelu ja asiointipalvelu.

Ohjaajapalvelu toteutetaan osana sosiaalihuollon asiakassuunnitelmaa. Tämän jälkeen tehdään asiakkaan kanssa tilannearviointi sekä yksilöllinen kuntoutussuunnitelma, jonka pohjalta työtä ryhdytään tekemään. Kotiin saatavan ohjauksen, tuen määrän sekä keston tarve kartoitetaan ja suunnitellaan yksilöllisesti jokaisen asiakkaan kohdalla.

Ohjaus voi toteutua asiakkaan kotona tai kodin ulkopuolella sekä etäkontaktein. Tavoitteena on mahdollisimman asiakaslähtöinen toiminta. Ohjauksen kesto voi vaihdella suuresti asiakkaan tarpeiden ja tilanteiden muuttumisen mukaan. Ne voivat olla kestoaltaan 30 minuutista kahteen tuntiin. Asiakkaan siirtyessä palvelusta toiseen tai itsenäistymisvaiheissa ohjaus voi olla määräaikaista suurempaa. Ohjausta toteutetaan arkipäivisin klo 8–16 välisenä aikana asiakkaiden yksilöllisen tarpeen mukaan.

Asiakkaan luo tehtävät ohjaukset toteutetaan pääsääntöisesti yhden vastuuhjaajan toimesta. Mikäli ohjauskäynnillä on työturvallisuusriskin mahdollisuus esim. asiakkaan väkivaltaisen tai psykoottisen käytöksen tai ulkopuolisen uhan vuoksi, suoritetaan ohjaus parityönä. Vastuuhjaaja perehtyy tarkemmin asiakkaan tilanteeseen, käy asiakkaan luona ohjauskäynneillä, vastaa kuntoutussuunnitelman toteutumisesta yhdessä asiakkaan kanssa sekä kutsuu tarvittaessa koolle yhteistyötahot verkostopalaveria varten. Pareittain tehtävää työskentelyä hyödynnetään turvallisuusriskin lisäksi tilanteissa, joissa vastuuhjaaja kaipaa uutta näkökulmaa asiakkaan tilanteen arviointiin.

Ohjaajapalveluiden perustehtävänä on ylläpitää ja edistää asiakkaan toimintakykyä rinnalla kulkien, jotta hän pystyisi asumaan omassa kodissaan peruspalveluiden turvin mahdollisimman itsenäisesti. Tavoitteena on asunnottomuuden riskitekijöiden vähentäminen, arjenhallinnan ja itsenäisen elämän mahdollistuminen sekä yhteiskuntaan kiinnittymisessä. Ohjaajien tehtävänä on antaa arkielämän tukea asiakkaan arkeen jalkautumalla.

3.2 Asumiskuntoutus

Sosiaalihuoltolain 17 §:n mukaista asumiskuntoutusta myönnetään mielenterveys- ja päihdeasiakkaille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat kuntoutusta ja palvelutarpeen arviointia sopivien palveluiden kartoittamiseksi. Palvelu on aina määräaikaista ja päätös tehdään enintään 3 kuukaudeksi kerrallaan. Palvelun tarvetta ja järjestämistapaa voidaan arvioida uudelleen päätöksen voimassaoloaikana. Hyvinvointialueella järjestetään mielenterveyskuntoutujille omana toimintana asumiskuntoutusta Koskivirrassa ja Färinrannassa, joissa edellytetään päihitteettömyyttä arviointi- ja kuntoutusjakson aikana.

Toiminnassa korostuu asiakkaan kuntoutus ja kriisiytyneen elämäntilanteen vakauttaminen. Asumiskuntoutusjakson tavoitteena on vahvistaa asiakkaan toimintakykyä ja elämänhallintaa sekä arvioida asiakkaan toimintakykyä ja itsenäisessä asumisessa tarvittavaa tukea.

Asumiskuntoutusjakson aikana asiakasta tuetaan hänen päivittäisissä toiminnoissansa, kuten henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtimisessa, siivouksessa, pyykinpesussa, asiointissa kodin ulkopuolella sekä lääkehoidossa.

Kuntoutusjakson aikana pyritään myös vahvistamaan asiakkaan kykyä itsenäiseen päätöksentekoon sekä kykyä huolehtia itse raha-asioistaan. Asiakasta tuetaan löytämään mielekästä vapaa-ajan toimintaa sekä huolehtimaan ihmissuhteistaan.

Asiakkaan kuntoutus edellyttää psykiatrasta erityisosaamista ja/tai intensiivistä henkilökunnan ohjausta ja valvontaa. Asiakkaalla voi olla näkyviä psyykkisiä oireita ja asiakkaan hoitotasapaino tai soveltuva lääkehoito voi olla tilapäisesti epätasapainossa. Asiakkaan hoidosta vastaavan tahon ja muun verkoston kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä.

Asumiskuntoutuksella tuetaan psykiatrisesta laitoshoidosta kotiutumista sekä ennalta ehkäistään sairaalahoitoon ja raskaampiin palveluihin joutumista.

Asiakkaat ohjautuvat palveluun pääsääntöisesti psykiatrisesta osastohoidosta sekä kotoa. Suurin osa asiakkaista ohjautuu asumiskuntoutusjakson jälkeen palveluiden turvin omaan kotiin.

Asumiskuntoutuksen asiakkaalle voidaan myöntää oikeus ateriapalveluun. Asiakkaan tarve ateriapalveluun arvioidaan palvelua myönnettäessä ja kirjataan asiakassuunnitelmaan.

3.3 Tilapäinen asuminen

Sosiaalihuoltolain 21 §:n (26.8.2022/790) mukaista tilapäistä asumista järjestetään asiakkaille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat asumisensa järjestämisessä hyvinvointialueen lyhytaikaista, kiireellistä apua.

Tilapäistä asumista myönnetään asiakkaalle, joka tarvitsee lyhytaikaista, kiireellistä apua. Tällainen kiireellinen syy voi olla vaikkapa asunnottomuus tai tietyin edellytyksin tilanteet, joissa asiakkaan asumisolosuhteet ovat vaarantuneet vaikeasti esimerkiksi asuinhuoneiston asumiskelvottomuuden vuoksi, eikä asiakas saa järjestettyä asumistaan muulla tavoin, esimerkiksi vakuutusyhtiön kautta. Tilapäistä asumista voidaan myöntää esimerkiksi kriisiasuntoihin ja Oulun Kenttätien palvelukeskukseen. Tilapäisellä asumisella turvataan asiakkaan sosiaalihuoltolain 12 § mukaista perustavanlaatuista oikeutta välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon. Tilapäinen asuminen ei edellytä päihteettömyyttä. Tilapäinen asuminen on luonteeltaan viimesijaista palvelua.

Hyvinvointialueen sosiaalihuollon palveluksessa oleva henkilö arvioi sosiaalihuollon tarpeessa olevan asiakkaan kiireellisen ja/tai välttämättömän avun tarpeen. Tavoitteena on, että tilapäistä asumista tarvitsevien asiakkaiden palvelutarve arvioidaan riittävän kokonaisvaltaisesti viimeistään tilapäiseen asumiseen siirtymisen jälkeen.

3.4 Lyhytaikainen asuminen

Sosiaalihuoltolainmukaista 21 c § (26.8.2022/790) lyhytaikaista asumista voidaan myöntää intervallijaksoina asiakkaille, jotka psyykkisen vointinsa vakauttamiseksi tarvitsevat lyhytaikaista

intervalliasumista asumiskuntoutusyksikössä. Intervallijaksolla pyritään ehkäisemään asiakkaan vaativampaan palveluun siirtymistä. Intervallijakso tukee asiakkaan kotona asumista ja sosiaalista osallisuutta usein yhdessä muiden palveluiden kanssa. Lisäksi intervallijaksolla voidaan tukea ja vahvistaa asiakkaan itsestään ja terveydestään huolehtimisen taitoja. Intervallijaksojen kesto on keskimäärin 2–5 vrk. Intervallijakson myöntäminen perustuu asiakkaalle tehtyyn palvelutarpeen arviointiin ja on suunnitelmallista sekä tavoitteellista.

Intervallijaksoja voidaan myöntää lisäksi yksinasuville ECT-hoitoa saaville asiakkaille, jotka tarvitsevat hoidon jälkeen yöaikaisen seurannan. Tämä edellyttää ensisijaisesti asiakkaan oman tukiverkoston kartoittamista ja myönnetään viimesijaisena vaihtoehtona. Tällöin intervallijakson pituus on 1–2 vrk.

3.5 Tuettu asuminen

Sosiaalihuoltolain 21 a §:n (26.8.2022/790) tuetulla asumisella tarkoitetaan itsenäistä asumista, jota tuetaan sosiaaliohjauksella.

Tuettua asumista myönnetään mielenterveys- ja päihdeasiakkaille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat hyvinvointialueen apua tai tukea itsenäiseen asumiseen tai itsenäiseen asumiseen siirtymisessä. Tuetulla asumisella tarkoitetaan itsenäistä asumista, jota tuetaan sosiaaliohjauksella. Tuetun asumisen asiakkailla on toimintakykyyn vaikuttava psyykkisen sairauden diagnoosi ja/tai todettu päihteiden ongelmakäyttö, joka vaikuttaa asiakkaan arjessa pärjäämiseen.

Asiakkaan toimintakyky on alentunut psyykkisen sairauden diagnoosin ja/tai todetun päihteiden ongelmakäytön vuoksi merkittävästi. Asiakkaan toimintakyky on alentunut esimerkiksi skitsofrenian, masennuksen, pakko-oireiden, neuropsykiatristen oireiden vuoksi, itsetuhoisen käyttäytymisen tai päihde- ja riippuvuusongelmien vuoksi. Tuetun asumisen palvelulla ei voi korvata päihdehoidon palveluita, psykiatrasta tai somaattista hoitoa. Palvelulla voidaan tukea hoidon toteutumista ja hoitokontaktiin hakeutumista. Pääsääntöisesti asiakkaalla tulee olla ennen tuetun asumisen palveluiden myöntämistä hoitokontakti ja tarpeenmukainen lääkitys arvioituna.

Asiakkaan tuen tarve liittyy taitoon huolehtia itsestään, kodinhoidon ja arjen askareisiin, asumisvelvoitteista huolehtimiseen, talousasioihin tai hänellä voi olla haasteita hakeutua

tarvittaviin sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä muihin verkostoihin sekä vaikeuksia käyttää palveluita. Asiakkaan toimintakyvyn tulee olla sellainen, että hän kykenee ohjattuna osallistumaan edellä mainittujen asioiden hoitamiseen. Asiakkaan kognitiivinen toimintakyky voi olla alentunut. Asiakkaalla voi olla muistiongelmia sekä aloitekyvyn heikentymistä. Asiakkaalla voi olla psykoosi sairauksiin liittyviä pitkäaikaisia oireita kuten harha-aistimuksia, pelokkuutta, univaikeuksia sekä tunne-elämän latistumista sekä ongelmia kommunikaatioissa, asioiden hoitamisessa ja ongelmaratkaisukyvyssä.

Tuettua asumista voidaan järjestää omaan kotiin tai tukiasuntoon. Kotiin annettavat palvelut ovat ensisijaisia suhteessa muihin asumispalveluihin.

Tuettua asumista voidaan myöntää asiakkaille tuntiperusteisesti, vuorokausiperusteisesti tai ryhmämuotoisesti.

Tuettu asuminen tuntiperusteisesti

Tuettua asumista tuntiperusteisesti myönnetään asiakkaalle, jonka palveluntarve on ennakoitavissa ja toteuttavissa sovittuina ajankohtina. Palvelu järjestetään asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaan. Asiakkaan ohjauksen ja tuen tarve on 1–5 tuntia viikossa, joka on asiakassuunnitelmaan kirjattuna. Sovittujen käyntien lisäksi asiakkaalla tulee olla mahdollisuus ottaa yhteyttä palveluntuottajaan puhelimella tai teknologisia apuvälineillä esimerkiksi kuvayhteydellä. Palveluun kuuluvat vain henkilökohtaiset ohjaukset, joka voi tapahtua asiakkaan kodissa tai kodin ulkopuolella. Kaikki ohjaukset eivät voi tapahtua kodin ulkopuolella. Asiakassuunnitelmassa määritellään ohjauskäyntien sisältö. Esimerkiksi asiakkaan ohjaus ja tuki julkiseen ryhmätoimintaan osallistumisessa tai harrastukseen tutustumisessa. Asiakkaan tukeminen opiskeluun ohjautumisessa.

Tuettu asuminen vuorokausiperusteisesti

Tuettua asumista vuorokausiperusteisesti myönnetään asiakkaalle, jonka palveluntarve on ennakoitavissa ja toteuttavissa sovittuina ajankohtina. Asiakkaan palvelu sisältää viikossa 2–4 käyntiä asiakkaan luona ja 6–8 henkilökohtaista ohjaustuntia. Yksi viikoittainen käynti voidaan toteuttaa etäyhteydellä, jos se on asiakkaan tarpeet huomioiden toimiva ratkaisu. Sovittujen käyntien lisäksi asiakkaalla tulee olla mahdollisuus ottaa palveluntuottajaan yhteyttä puhelimella

tai teknologisilla apuvälineillä esimerkiksi kuvayhteydellä. Palveluun kuuluvat vertaistukiryhmät ja muut vastaavat asiakaskohtaiseen suunnitelmaan perustuvat kuntoutusta tukevat toiminnot eivät sisälly asiakkaan henkilökohtaisen ohjauksen tuntimäärään, vaan on järjestettävä sen lisäksi. Järjestettävää toimintaa tulee olla vähintään 3 tuntia viikossa.

Tuetun asumisen asiakkaalle voidaan myöntää oikeus ateriapalveluun. Asiakkaan tarve ateriapalveluun arvioidaan palvelua myönnettäessä ja kirjataan asiakassuunnitelmaan.

Tuettu asuminen ryhmämuotoisesti

Tuettua asumista ryhmämuotoisesti voidaan järjestää palveluntuottajan asumisyksikössä, jossa henkilökunnan on oltava paikalla viikon jokaisena päivänä vähintään klo 8–20 välillä. Tuettu asuminen ryhmämuotoisesti myönnetään asiakkaille, joiden kyky huolehtia itsestään ja muu toimintakyky ovat merkittävästi heikentyneet. Asiakkaan asuminen omassa erillisessä asunnossa ei onnistu, koska asiakkaalla on turvattomuuden tunnetta tai omassa asunnossa asuminen tuettunakaan ei ole mahdollista. Asiakkaiden avun ja tuen tarve ei aina ole säännöllistä ja ennakoitavaa, mutta asiakkailla on päiväaikaisen ohjauksen, tuen ja valvonnan tarvetta. Yöaikaisen avun tarvetta ei kuitenkaan yleensä ole. Asiakkaiden yöaikainen turvallisuus voidaan varmistaa teknologisilla apuvälineillä tai henkilökunnan yöaikaisella päivystämisellä. Säännölliset avustajat ja tukikäynnit perustuvat asiakkaan yksilölliseen viikkosuunnitelmaan tai vastaavaan. Tuntimäärä voi vaihdella asiakkaan palvelutarpeen mukaan, asiakkailla on päivittäisen tuen tarve.

Ryhmämuotoisen tuetun asumisen asiakkaalle voidaan myöntää oikeus ateriapalveluun. Asiakkaan tarve ateriapalveluun arvioidaan palvelua myönnettäessä ja kirjataan asiakassuunnitelmaan.

Tuettu asuminen aktiivisesti päihteitä käyttäville asiakkaille

Tuettu asuminen aktiivisesti päihteitä käyttäville on tarkoitettu asiakkaille, joilla on edelleen säännöllistä tai toistuvaa päihteidenkäyttöä ja siitä aiheutuvaa tuen tarvetta. Aktiivisesti päihteitä käyttävien asiakkaiden tuettu asuminen myönnetään asiakkaille, joilla on toimintakykyä, halua ja motivaatiota kuntoutua itsenäiseen asumiseen. Lisäksi heillä on ohjauksen tarvetta asumiseen ja arjenhallintaan liittyen. Tavoitteena on ehkäistä asiakkaan palvelutarpeen kasvua ja siirtymistä vaativimpiin palveluihin sekä tukea asiakasta päihteidenkäytön hallintaan.

Palvelun toteuttaminen saattaa vaatia turvallisen toteuttamisen vuoksi kahden työntekijän työpanoksen, joka arvioidaan palvelua myönnettäessä.

Tuetun asumisen asiakkaalle voidaan myöntää oikeus ateriapalveluun. Asiakkaan tarve ateriapalveluun arvioidaan palvelua myönnettäessä ja kirjataan asiakassuunnitelmaan.

3.6 Ympäri vuorokautinen palveluasuminen

Sosiaalihuoltolain 21 c §:n (26.8.2022/790) ympärivuorokautisella palveluasumisella tarkoitetaan asumista yhteisöllistä toimintaa tarjoavassa esteettömässä ja turvallisessa hoivakodissa, palvelukodissa tai vastaavassa asumisyksikössä, jossa asiakkaalla on hänen tarpeitaan vastaava asunto ja jossa hän saa yksikön henkilöstöltä viipymättä ja vuorokauden ajasta riippumatta hoitoa ja huolenpitoa myös äkilliseen tarpeeseensa.

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen sisältää asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaisen vuorokaudenajasta riippumattoman hoidon ja huolenpidon, toimintakykyä ylläpitävän ja edistävän toiminnan, ateriat, vaatehuollon, siivouksen sekä osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävän toiminnan. Ympäri vuorokautista palveluasumista on toteutettava niin, että asiakkaan yksityisyyttä kunnioitetaan ja hänen osallisuuttaan tuetaan. Lisäksi on huolehdittava, että asiakkaalla on mahdollisuus saada tarvitsemansa lääkinnällinen kuntoutus ja muut terveydenhuollon palvelut.

Ympäri vuorokautista palveluasumista myönnetään asiakkaalle, joka tarvitsee päivittäin vuorokaudenajasta riippumatta jatkuvaa hoitoa ja huolenpitoa tai vaativaa ammatillista hoitoa, joiden järjestäminen kotihoitona, omaishoitona, perhehoitona tai muulla tavalla ei ole mahdollista tai asiakkaan edun mukaista.

Ympäri vuorokautista palveluasumista järjestetään asiakkaan tarpeen mukaan pitkäaikaisesti tai lyhytaikaisesti. Lyhytaikainen ympärivuorokautinen palveluasuminen voi olla tilapäistä tai säännöllisesti toistuvaa.

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen

Asiakkaan palveluntarve arvioidaan asiakkaan kokonaistilanteeseen ja toimintakykyyn perustuen. Asiakkaan palveluntarve tulee voida toteuttaa lain mukaisesti sosiaalihuollon yksikössä.

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen myönnetään asiakkaille, joiden avun ja tuen tarve on ympärivuorokautinen, monimuotoinen ja ennakoimaton. Asiakas sitoutuu toimintakykynsä mukaisesti asiakassuunnitelmaan kirjattuihin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin, esimerkiksi lääkehoitoon ja vierailuihin.

Asiakas tarvitsee henkilökunnan antamaa tukea ja ohjausta, jotka voivat olla asiakkaan toimintakyvystä ja tilanteesta riippuen yhdessä tai puolesta tekemistä, fyysistä avustamista, valmentamista, arjen koordinoitua, motivointia, saattamista, hoitoa ja hoivaa. Asiakas tarvitsee paljon ympärivuorokautista tukea arjessa selviytymiseen ja kokonaisvaltaista tukea asumisessaan, sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja osallisuudessa.

Asiakas tarvitsee tyypillisesti paljon apua ja ohjausta esimerkiksi psyykkisen tasapainon ylläpitämisessä, terveydestä huolehtimisessa, henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtimisessa sekä ruokailussa, pyykinpesussa, siivouksessa ja lääkeshoidossa. Psyykkinen sairaus tai krooninen päihteiden käyttö on voinut vaikuttaa asiakkaan tiedonkäsittelyn valmiuksiin, persoonallisuuteen ja tunnesäätelyyn.

Ympäri vuorokautista palveluasumista voidaan myöntää mielenterveys- ja päihdeasiakkaille ja aktiivisesti päihteitä käyttäville palvelutarpeenarvioon perustuen ympärivuorokautisena palveluasumisena ja vaativana ympärivuorokautisena palveluasumisena, kun muut asuminen muodot eivät ole soveltuvia.

Ympäri vuorokautisen palveluasumisen asiakkaalle voidaan myöntää oikeus ateriapalveluun. Asiakkaan tarve ateriapalveluun arvioidaan palvelua myönnettäessä ja kirjataan asiakassuunnitelmaan.

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen

Yli 65-vuotiailla mitoitus vähintään lainsäädännön mukaisesti.

Säännöllistä ympärivuorokautista palveluasumista myönnetään asiakkaille, joilla on säännöllinen ja ennakoimaton ympärivuorokautinen ohjauksen, avun ja valvonnan tarve. Asiakkaan yöaikaista

palveluntarvetta ei voida muulla tavalla järjestää. Asiakkaan ympärivuorokautisen palveluasumisen arvioinnin yhteydessä selvitetään asiakkaan oikeus erityislainsäädännön mukaisiin palveluihin.

Asiakkaalla on palveluntarvetta arjetoiminnoissa, kuten henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtimisesta, ruokailuissa, siivouksessa ja pyykinpesussa sekä lääkärin ohjeiden mukaisessa lääkehoidossa. Asiakas tarvitsee ohjausta itsenäiseen päätöksentekoon, raha-asioiden ja muiden asioiden hoitoon sekä niissä tarvittavien välineiden käyttämiseen. Asiakkaalla on tuen tarvetta vapaa-ajan vieton suunnitteluun ja toteuttamiseen. Asiakas tarvitsee aktivointia osallistumisessa erilaisiin toimintoihin sekä sosiaalisten suhteiden luomisessa ja ylläpitämisessä. Asiakas tarvitsee tukea asumisyksikön ja sen ulkopuolella toteutuvaan toimintaan asiakkaan yksilöllisen suunnitelman mukaan.

Henkilökunnan antama tuki ja ohjaus voivat olla asiakkaan toimintakyvystä ja tilanteesta riippuen yhdessä tai puolesta tekemistä, fyysistä avustamista, valmentamista, arjen koordinointia, motivointia, saattamista, hoitoa ja hoivaa. Monilla asiakkaista on paljon hoivan ja fyysisen avustamisen tarvetta ja muun muassa liikkumisen apuvälineitä ja inkontinenssia, mikä on huomioitava palvelussa. Asiakkaalla voi olla kognitiivisten taitojen alenemista ja muistihäiriöitä.

Ympärivuorokautisessa palveluasumisessa asiakas harjoittelee taitoja, joilla tavoitellaan asiakkaan asteittaista itsenäisempään asumiseen siirtymistä. Asiakkaan asiakassuunnitelmaan kirjataan yksilölliset tavoitteet palvelun ajalle. Tarkoituksena on, että asiakkaan palvelutarve vähenee ja asiakas pystyy joustavasti siirtymään itsenäisempään ja kevyemmin tuettuun asumiseen. Jos tämä tavoite ei ole asiakkaalle mahdollinen, palvelun tehtävänä on ylläpitää asiakkaan toimintakykyä ja parantaa elämänlaatua asiakkaan toiveet ja tuen tarpeet huomioiden mahdollisimman hyvin.

Vaativa ympärivuorokautinen palveluasuminen

Vaativaa ympärivuorokautista palveluasumista myönnetään asiakkaille, jotka tarvitsevat vaativaa ja kokonaisvaltaista tukea. Vaativa ympärivuorokautinen palveluasuminen myönnetään määräaikaaisesti. Tavoitteena on, että asiakas siirtyy kevyemmin tuettuun palveluun, kun asiakkaan kuntoutuminen edistyy.

Vaativa ympärivuorokautinen asumispalvelu myönnetään asiakkaalle, jolla esiintyy esimerkiksi huomattavaa tunne-elämän epävakautta, erityisen vaikeahoitoisia monidiagnostisia ongelmia tai haastavia neuropsykiatrisia ongelmia. Asiakkaan kuntoutus edellyttää psykiatrasta erityisosaamista ja/tai intensiivistä henkilökunnan ohjausta, hoitoa ja valvontaa.

Asiakkaalla voi olla näkyviä psyykkisiä oireita, kuten levottomuutta. Asiakkaan hoitotasapaino tai soveltuva lääkehoito voi olla tilapäisesti epätasapainossa. Asiakkaan hoidosta vastaavan tahon kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä.

Asiakas voi käyttäytyä haasteellisesti. Asiakkaalla korostuu palvelutarpeena ennakointi, turvallisuuden tunteen ja luottamuksen luominen. Asiakkaan psyykkisessä voinnissa voi olla voimakasta vaihtelua. Asiakas tarvitsee ympärivuorokautista huolenpitoa, tukea ja vahvaa arjen strukturointia.

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen aktiivisesti päihteitä käyttäville asiakkaille

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen aktiivisesti päihteitä käyttäville myönnetään asiakkaille, joilla on edelleen säännöllistä tai toistuvaa päihteidenkäyttöä. Palveluntarve arvioidaan asiakkaan kokonaistilanteeseen ja toimintakykyyn perustuen. Aktiivisesti päihteitä käyttävien ympärivuorokautinen palveluasuminen myönnetään asiakkaalle, jolla palveluntarve on ympärivuorokautinen eikä siihen pystytä vastaamaan muilla palveluilla. Asiakas tarvitsee ympärivuorokautista hoitoa, tukea ja valvontaa.

Asiakasta tuetaan ja ohjataan päihteettömyyteen. Asiakasta ohjataan terveydenhuollon ja päihdehoidon palveluiden saamisessa sekä toteutumisessa. Asiakkaalla voi olla aktiivisen päihdeongelman takia erityisiä vaikeuksia taloudenhallinnassa, asioiden hoitamisessa ja henkilökohtaisen turvallisuuden toteutumisessa. Asiakasta tarvitsee tukea osallistumisessa yhteiskunnan toimintoihin.

4. Asiakasmaksut

Mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden asumispalvelun asiakasmaksut määräytyvät sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1994) ja asetuksen (912/1992) sekä Pohteen voimassa olevan asiakasmaksuhinnaston mukaisesti. Pohteen asiakasmaksuhinnastosta päätetään Pohteen hallintosäännön mukaisesti toimielimissä.

Sosiaalihuoltolain mukaiset asumispalvelun asiakasmaksut eivät kerrytä maksukattoa. Jos asiakasmaksu vaarantaa asiakkaan tai hänen perheen toimeentulon, voi hän hakea erillisellä hakemuksella asiakasmaksun alentamista tai perimättä jättämistä asiakasmaksuysiköistä. Asiakasmaksun alentaminen ja perimättä jättäminen tehdään asiakasmaksulain ja Pohteen hyväksymän soveltamisohjeen mukaisesti.

5. Järjestämistavat

Palveluiden myöntämisen perusteina olevia palveluita järjestetään Pohteella joko omana toimintana tai ostopalveluna.